Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA
DE
INGENTI
VARIOLARUM
DIVERSITATE,

QUAM

DEO DUCE,

Gratiosæ Facultatis Permissu,

PRÆSIDE

DANIELE HOFFMANNO,
Medicinæ Professore Extraordinario,
Nat. Cur. Coll. d. Nicerato,

Publico Examini submittit

RESPONDENS
JOHANN FRIDERICH BRAUN,
Duttlingensis.

Ad Diem Jul. MDCCXX.

TUBINGÆ
Typis Viduæ Joh. Cunr. Reisii.

Σ. Θ.

Nſam atque occaſionem quædam de ingenti variolarum diverſitate Exercitii Academici gratia ſcribendi nobis dederunt funera aliquot extinctorum variolis infantum, qui præ multis aliis vegeti antea, boni corporis habitus, ſani omnibus viſi, hoc morbo Epide-io, aliis debilioribus viſis illum toties feliciter, imò ſine magno riculo ſuperantibus, ante aliquot ſeptimanas occubuerunt. ceat ergo has differentias attentius examinare, earumque cau- ac rationes, ſpecimine hoc Academico, rimari tantiſper, quod feliciter cedat, faxit Supremum in cœlis Numen.

Antequam verò ipſas differentias tangam, modum inva-ndi variolarum, etſi mirè variantem, obiter ſaltem attingere et, atque ad ejus analogiam dein reliquas plerarumque cir-mſtantiarum differentias ſubjungere. Incipit autem ipſa Lue nereâ fœdior morbus, nulli conditioni, nulli ſexui, nullique ati parcens, plerumque commotione quadam febrili plus mi-s intenſâ, cum ſomnolentia, pandiculationibus, palpitatione rdis, inappetentiâ, & ſolidorum maxime ciborum averſatio-, reſpiratione citata, Cephalalgiâ, nonnunquam & ventris,

dorfive doloribus, tuffi, vomitu, hæmorrhagia, fpasmis & Epilepfia, aliisque phænomenis ac moleftiis numerofis ac vibus, quas non jam prolixè tangemus, uti nec Controverf illam quorundam inde exortam, an fcilicet variolis femper juncta fit febris, nec ne? multis tum à ratione, tum ab ex rientiâ conquifitis argumentis negativam ftatuentibus, hoc cum dicimus, perpenfis probè omnibus circumftantiis, im fibile nobis videri, fine febre, ad minimum fine ullâ fel commotione veris variolis laborare poffe quenquam, cum non fine fortiori fanguinis defpumatione ac motu, cum ejuse turbatione conjuncto, à centro ad peripheriam & ambi corporis expelli poffint. Iftiusmodi verò febrium innumeri c tur gradus, quorum aliqui mitiffimi cum fint, vix animadver tur, & fic fine febri videntur oriri tales variolæ, aliarum æ febrilis fatis apertè fe exerit, licet non femper jufta, ut vide cum malignitatis gradu, proportione. Hæc fcilicet fan adeò malignitas, multis dubia, aliis negata, omnibus fatis tione indolis occulta, præcipuum tantæ, quæ circa variolas currit, diverfitatis fundamentum eft, unde alii tam leviter borant, alii graviffimè, acutiffimè, & lethaliter.

Differentiæ verò iftæ variolarum, fi hoc loco fint cont plandæ, eas tam ratione fubjectorum, eorumque conftitu num, quam ratione variolarum in fe confideratarum rim mur, libetque id agere ordine primum obvio, fecundum Medicis dictas Naturales, Non Naturales, & Præter Natur quæ & differentias & differentiarum rationes nobis fugge evidentius, ad eas & cudendas & agnofcendas aptiffimæ. T *peramenta*, quantum in variolarum differentiis habeant menti, vel ex generali illo ad omnes morbos temperame rum refpectu facile eft colligere; nullum quidem temperame rum excluditur vel excipitur, fed omnes eorum fpecies, quæ modum funt diverfæ, huic morbo, ejusque differentiis funt noxiæ; interim tamen non levis intercedit differentia i

ægr

rum temperamenti magis cholerici, & alium temperamen-
phlegmatici, hoc morbo laborantes, quorum prior ob æſtum
orgaſmum ſanguinis fortiorem, majoremque ac faciliorem
ituum commotionem gravius decumbet, gravioraque cæ-
is paribus patietur, tam in morbi exordio, quam in ipſo de-
ſu, ſymptomata, qualia inter ſunt, ingens Cephalalgiæ gra-
s, ſitis urgens, difficultas reſpirandi, anxietas inſignis cum
eſſione quadam circa præcordia, deliria, frequentiſſimi terro-
, ac corporis concuſſiones, imò & convulſiones; cum alter
ſt ſenſum aliquem frigoris tolerabilem ac valdè mediocrem
tiat per corporis ambitum calorem, reliquaque ſymptoma-
etiam in ipſo morbi decurſu poſt exanthematum eruptionem
periatur admodum mitia & lenia, imò in ipſo tempore ap-
ratus atque eruptionis inſignis ſeſe offert ratione tempera-
entorum differentia, cum in ægris temperamenti calidioris
unda mox aliquando die vel tertia, in aliis frigidioris natu-
ac temperamenti vix quinta vel ſexta die prodeant, ac
mpant, cum hac differentia admodum notabili, quod in
oribus ſubitò ac conjunctim per omnem corporis ambitum
odeant exanthemata, in poſterioribus verò, minus calidi ſci-
et temperamenti, dicto tempore paucæ e. g. in pectore vel
bi compareant puſtulæ, aliis in reliquis corporis partibus len-
admodum gradu ſubſequentibus; etſi diffitendum non ſit,
am has regulas habere ſuas exceptiones, ob inſignes anoma-
s horum morborum. *Humores* inſignem obtinent in variolis
erſitatem, conſtantis enim ferè hoc eſt obſervationis, ægro-
ntes habitus corporis athletici, corpora ſucci plena, uti in
nnibus morbis, ita quam maximè in variolis gravius decum-
re, majusque ac gravius vitæ periculum incurrere: Nam cum
gna humorum copia, ſi non ſemper, ſæpiſſimè tamen, maxi-
apud infantes, conjuncta eſt humorum impuritas ac caco-
ymia, aut ſaltem propenſio ad eam, ac diſpoſitio propinqua,

quæ data leviſſima occaſione facile in pravos motus erump re, reliquamque ſuccorum maſſam in ſui conſortium trah valet, unde tales etiam ægros plerumque confertim ac ma mo numero, non ſine diſcrimine ſatis manifeſto, obſident var læ; de ſtatu tali athletico *vid. Heurn. ad aphoriſm. Hippocr. S I. 3.* Quoad ipſas *Partes* variolis obſeſſas maxima interce differentia; Quibusdam totum corpus cum omnibus ejus tremitatibus variolis, exanthematibus illis fœdis, adeò ob ſum eſt, ut vix extremitate acus cutim à tali puſtula immun ac liberam tangere poſſis, quod maximè in cohærentibus confluentibus, ſæpiſſimè malignis, obvium eſt, iisque ſicc totum corpus cruſtrâ quadam fœdâ obductum conſpicitur; h pertinet mulierculárum obſervatio, qua prætendunt, iis infa bus varioloſis, quibus infima corporis pars, plantæ ſcilicet pedu vel plane non, vel non graviter exanthematibus illis fuerint ob ſæ, eorundem recurſum vel recidivam eſſe metuendam; qu univerſale tamen non eſt, & ulteriori indagatione opus hab Multæ dantur fœditates cutaneæ, quæ univerſam cutim ext nam obſident, e. g. Scabioſæ, nulla tamen ex omnibus part illam corporis humani nobiliſſimam, faciem puta, æque occ pat, ac hæc, de qua nunc ſermo eſt, variolacea; Illa en frontem, oculos, non partes ſolum eorum externas, palpebr ſed etiam interdum, triſti ſæpius fato, internas, bulbum, ipſa que pupillam, ad cœcitatem uſque ſubſequentem, obſidet, du ſcilicet enatæ ibi puſtulæ pus acre rodendo miſerè lædit ac cerat partes illas admodum delicatas, ac ſenſiles, vel eti parvus ille abſceſſus cicatriculam omnia obfuſcantem, radioru lucidorum receptionem, ad triſte principium cœcitatis, impe entem relinquit; Aliis ac communiter facies quidem vario ſcatet, oculi tamen, partes illæ nobiliſſimæ, quoad partes i ternas, liberæ ac immunes manent, externis licet palpebris cœcitatem, ob tumorem & purulentiam, temporariam obſ

Nares communiter pustulis illis adeò plenæ sunt, ut ægri fauces solum respirare cogantur, quibus plurimum etiam ssis suffocationis periculum possunt aliquando incurrere, cum or earundem copia facile inflammationem ac tumorem pro-re, sicque fauces coarctare, respirationemque impedire ac minare possit; ut taceamus statum faucium sphacelosum inem hujus morbi haud infrequentem; Lingua itidem ac ita sæpe intumescunt, ut tam medicamentorum, quam entorum assumtionem morentur, imò partes internas & ra graviter iisdem obsideri ac gravari pustulis, & sympto-um gravitas & sectio cadaverum satis reddit manifestum. s nullam videtur involvere differentiam, cum morbus sit ersalis, qui omnes, præsertim si epidemicè grassetur, sine nctione sexus corripiat eò dispositos; Practicorum tamen lam prætendunt, in variolis adultorum fœminas sæpe, etiam peras, citius ac levius præ Viris evasisse, quo etiam respe- videtur Dn. de la Chaume, Gallus, qui *dans son traitè de la lecine Cap. de variolis* dicit, *la cause de la petite verole est un in froid & humide, & attaque les enfans, comme aussi souvent Jeunes femmes a cause, qu'elles sont d'un temperament humide*; forsan in sola humiditate causam facilioris ad variolas di-itionis haud rectè ponat; *Ætas* insignem importat variola- differentiam, præsertim si aliquantum respectus ille vario-m, tanquam morbi ætati infantili & puerili congrui se-atur, hoc enim modo dicendum, non solum consentientibus ibus Practicis, sed & experientiâ ipsa & frequenti & tristissi- adolescentum vel adultorum variolas esse maximè pericu-s, juniores verò facilius multò dirum hunc morbum supe-, etsi & his minimè parcat; Ratione invasionis etiam mul-ætendunt, iis in locis, ubi variolæ epidemicè grassatæ sunt, per ac ferè universaliter natu minimos præ majoribus, illis qui-

quidem fuisse correptos, interim tamen facilius ac citius ab
lis iterum liberatos, ubi tamen regionum diversarum haber
est ratio, quis enim editas nuper in Galliâ strages ignorat: *I
reditaria dispositio* communiter pro causa universali hujus m
allegatur, de qua in sequentibus, hoc loco pro variolarum
ferentiis tradendis dupliciter considerari potest, 1. quatenus
fantes ex peculiari dispositione à Parentibus tractâ hunc pra
sè morbum gravius patiuntur, forsan quia parentes etiam h
morbo gravius olim fuerunt detenti, vel ob aliam quamcun
rationem occultam, vel 2. quatenus infantes ex dispositic
hæreditariâ valetudinarii ac debiles & hunc, uti alios quosc
que morbos, gravius patiuntur, ejusque insultus ægrius feru
vel etiam 3. quatenus quis ex vinculo consanguinitatis hoc m
bo simul, & quidem gravius laborat, qualia exempla pass
prostant.

Res Non Naturales ingens omninò discrimen inter vario
nobis ostendunt, cum ita comparatæ sint, ut in moderan
mutandisque morborum decursibus omnem absolvant pagina
Aër variè considerari potest, vel qua medium ac vehicul
ipsius contagii, quo miasmata ac effluvia ex corpore hoc m
bo laborantis exhalantia alteri sano communicantur, ut in e
Massâ Sanguinea similem ebullitionem despumatoriam pro
cant, quo sensu ad res P. N. pertinet; vel quà hoc vel alio r
do, illo tempore, quo hic & alter laborat, constitutus, dive
modè corpus alterat, totiusque morbi decursum immutat, p
sertim si consideremus ipsas aëris mutationes in ipso morbi
cursu contingentes e. g. ex calido in frigidum, ex humid
siccum, & sic porro: Ne quid dicam de ipso Astrorum in
xu, quem multi, uti in omnibus morbis, ita quam maxim
hoc attendunt, adeò ut totam causam, (Jure ne an injuria
viderint) ab illo derivent, uti e. g. *Dn. de la Chaume*, qui
dicit, *la cause de la petite verole est un venin, venant de l' inf*

les *Astres*; vel aër considerari potest sub respectu temporis oci, quando & quo in loco quis variolis laboret. Nulli quin anni parti, nullique loco alligatum est hoc malum, sed omnia anni tempora grassari solet, frequentius tamen vere utumno observatur; Quod autem variolæ hoc tempore benæ, alio malignæ sub eadem ferè aëris constitutione sint, sideratione omninò dignum est, causa verò & ratio evidens æ differentiæ vix suppetit: In regionibus calidioribus, lo-humidioribus, aliisque, ubi effluvia & exhalationes putridæ copiosæ, frequentiores, copiosiores, ac graviores observa-ariolas, prætendunt Practici Observatores, quod assertum n verbis Dn. de la Chaume l. c. convenit, dicentis, *on voit certains enfants plus malades dans la petite verole que d' autres, t suivant leur complexion & la disposition des humeurs, qui do-ent en eux, & du lieu de leur demeure, car aupres des eaux tou-les maladies, qui viennent de l' influence des Astres sont plus ignes, que sur les montagnes, parce que l' air y est plus subtil plus sec qu' aupres des eaux.* Denique per aërem etiam, va-variolarum differentias inferentem, intelligere possumus di-sum illud regimen, quo vulgus, imo etiam Medici suos olosos tractant, dum alii aërem frigidum ac liberum, alii uidem potissima pars calidissimum requirant, ita ut ægros lerabili hypocausti calore sæpe excrucient, pondereque gulorum quasi suffocent; priori verò methodo natura in illo expulsionis critico impeditur, transpiratio sensibilis, sudor, magni hoc in affectu momenti, si non in totum rimitur, tamen sufflaminatur ac reprimitur, per consequens æ illi impuritati exitus ex Massa Sanguinea, partibusque no-ribus ad peripheriam corporis, partesque ignobiliores præ-itur; vel illa jam expulsa, & corporis ambitum occupans, n in totum, quoad sui tamen aliquam partem reprimitur, e repellitur, unde symptomata admodum gravia in simi-

libus casibus obvia sunt, e. g. lassitudo insignis totius corp respiratio difficilis, oppressio pectoris, dolores cardialgici pitis insignes, spasmi, aliaque plura, quæ ægros sæpissim manifestum vitæ periculum conjiciunt. Unde etiam v hac ratione tanta differentia ratione temporis evasionis o vatur, dum alii usque ad trigesimum diem cum hoc ipso bo luctantur, quem alii, debita methodo observata, dec quarto vel quinto sæpius die feliciter superant. Alter è tra modus, quo ægri in lecto ferè assantur, insigne vari discrimen infert, hoc enim modo sanguis jam dum orgas & in circulo suo turbatus in majorem confusionem, motum inordinatum rapitur, unde raptus humorum ad caput, a stiones sanguinis ad partes internas, unde dolores punc summus cephalalgiæ gradus, deliria imò & convulsiones o tur, quæ gravissima symptomata sæpius, temperato illo aëris vore, statim remittunt, ægro ex faucibus mortis quasi erept regimen moderatum, temperatum, atque adeò tutum; loco etiam notanda est differentia illa inter variolas coha tes, confluentes, & discretas, quarum priorum, male ple que audientium, causam esse aërem hypocausti calidiorem ii tendunt, qui aërem liberum & frigidiorem commendant, dia autem via & hoc in passu incedere, tutissimum videtur; rumque verò graviores atque internæ ipsi purulento var rum succo domesticæ causæ confluentiam illam & diffusio efficiunt. *Cibus* & *Potus* in variolis & producendis & m randis propius & remotius concurrit, & quantitate & q tate ad diversas quoque variolas variè se habens. Infantu puerorum voracitas Medicis quibusdam ansam atque occ nem dedit, omnes ipsorum ætati convenientes & congruos bos ab illa sola, non sine ratione ac fundamento, deducen derivandi, uti e. g. *Gualt. ab Harris in tr. d. morb. infant.* o infantum morbos ab abusu lactis & pulmentorum speciosè c

Quicquid ſit de generali tali hypotheſi, quæ vix omne ſe-
unctum, hoc tamen certiſſimum erit, infantum & puero-
voracitatem multorum morborum cauſam eſſe, eosdem-
plurimum variare ac immutare poſſe. Ventriculus enim
e debilis ac tener nimiam ciborum, etiam laudabilium, quan-
tem perferre nequit, ſed ipſi moleſtos vel iterum ejicit, vel
ritè concoquit ac digerit, unde cruditates primarum via-
, totiusque ſucceſſive corporis impuritas & cacochymia
ucitur ac generatur. Non mirum igitur, ſi tales infantes
pueri variolarum morbo gravius affligantur, ita ut tam
dus invaſionis, vomitibus vel dejectionibus alvinis vehe-
ntioribus, vel doloribus cardialgicis, aliisque gravioribus
ptomatibus ſtipatus, eos graviter dejiciat, quam ipſarum pu-
arum eruptio adeò frequens ac copioſa contingat, ut con-
ntes totum corpus, ejusque extremitates ac artus fœdo quo-
n tegmine inveſtiant, totusque per conſequens morbi de-
ſus gravior ac periculoſior evadat; Cum ècontra ii, quorum
pora non adeò cruditatibus ac impuritatibus ſcatent, omnia
ius patiantur, modus invadendi ſit lenior, in tanta copia
prorumpant variolæ, totumque morbi tempus facilius ſu-
ent; unde etiam vel ex hac ratione diverſiſſimæ ſunt vario-
qua numerum puſtularum, cum in talibus caſibus numera-
epius poſſint; etſi negandum non ſit, ad genium ſimul va-
arum tum graſſantium, aliaque eſſe reſpiciendum; Ne quid
m de ipſa ciborum qualitate, cum notum ſit, ſæpiſſime imò
nmuniter infantibus etiam tenellis alimenta dura, conco-
difficilia, imò cruda, fructus horarios, calida aromatiſata,
que concedi, ex quibus non poſſunt non innumeræ crudi-
s, variæque pravorum humorum & ſuccorum acrium ac
idorum ſpecies, variorum morborum & cauſa & materia,
luci, ac generari: non verò geneſis & accumulatio cauſæ
olarum à cibis derivanda ſolum venit, ſed & ipſe earum

 de-

decurfus fauftus ac adverfus non rarò efficitur ciborum ufu
nuino ac abufu,cum & convalefcere vifi unica largiore cib
geftione redigi ad incitas queant. Errores circa *potum*
nefcit, annon multi, præfertim inter plebejos infantibus æ
ac pueris vinum aliaque fpirituofa præfertim in hoc, vel
quibuscunque morbis fub titulo ac fpecie medicamenti al
jus cordialis & confortantis concedunt, quæ fanguinis or
mum ac fervorem, ficque mixturæ turbationem augent, at
intendunt, qui tamen omni modo erat fedandus, temperan
ac compefcendus, quæ atque fimiles circumftantiæ omninò
riolas, earumque eventum & terminum immutare & vari
valent; Huc etiam fpectare videtur diftinctio inter œno -
tho- & hydropotas, nullum enim eft dubium, illam in
negotio magni effe momenti, hoc enim illud ipfum eft, q
communiter Gallis objicitur, abufum vinorum calidorum
generoforum caufam effe diverfitatis variolarum, dubiique
rumque ac funefti eventus, nec forfan immeritò, ille enim
ufus cum calore ipfius regionis ac climatis, temperamento
calidiore ac fervidiore, calidorumque Medicamentorum
combinatus, variolas benignas in malignas, funefto haud
eventu, mutare poteft, etfi plurimas alias gignendæ malig
tatis caufas effe non diffiteamur. *Animi* etiam *Pathema*
e. g. terrorem, confternationem, fi quis ex improvifo vari
laborantem in loco aliquo offendat, fæpius jam provocaffe
riolas, Practicorum libri teftantur, & quidem tales, quæ à
do variolarum ordinario multum malo fuo more receffer
peculiaremque ferè fpeciem vel gradum faltem pejorem c
ftituerint. *Excreta* & *Retenta* varias etiam formant variola
differentias, quibufdam enim morbus vomitibus vel dejecti
bus alvinis, aliis conftipatione alvi incipit, aliis per totum
bi decurfum alvus eft adftricta, aliis naturali ferè alvi foluti
gaudentibus, aliis etiam in ipfo morbi augmento, vel circa

fi

m malo plerumque fato diarrhœa correptis, quæ quidem nia ad res p. n. potius pertinent, nec libet proin iftis diu- immorari.

Res Præter Naturales hic primas tenent in penfitandis variom diverfitatibus & cudendis & fovendis, agnofcendis, at- difcernendis: pertinet huc nota in vulgus variolarum dif- ntia, dum diftinguunt, ipfa natura & autopfia duce, inter olas veras & aquofas, quas vocant, quæ pofteriores levitate ptomatum per omnia morbi tempora, totiusque morbi de- ſus brevitate à veris fic dictis variolis differunt; unde vulgò m ferè negliguntur, ipfisque raro remedia opponuntur, ut- ibinde graviter quoque præter morem affligant. *Caufa* va- arum in genere à diverfis diverfiffima ftatuitur, dum qui- ætherem peregrinum, aërem pravum ab influxu Aftrorum endentem, alii vermes, alii fermentum aliquod fpecificum ui generis, vel corpori aliunde illatum, vel in eo genitum ufant. Communior verò ac antiquior hypothefis hunc mor- ex reliquiis fanguinis materni ac menftrui in utero col- is deducit, fine magna tamen veri fpecie, cum omnes in- es non poffint non in fe materni fanguinis reliquias habere, omnes verò variolis corripiantur; unde Sylvius Cap. d. va- is de hac caufa dicit, *quemadmodum nullam rationem novi ur- em, quæ hoc affertum evertat, ita nullam etiam novi, quæ idem ter adftruat*; quæ quidem hypothefis fententiæ venenofita- fanguinis menftrui ftatuentis, dudum jam modernis difpli- i, fuperftructa eft. Alii illum ex efu carnium derivant, particulæ impuræ & ad fermentationem aptæ ac proclives gantur, quæ à natura quacunque etiam levi data occafione ratæ, & ad ambitum corporis expulfæ, variolas conftituant; m autem eft, illos etiam infantes, quorum matres per to- geftationis tempus carnibus rariffimè, vel planè non ufæ , tamen variolis corripi; Quanquam verò videri poffit, fta-

 tuen-

tuendam esse causam aliquam universalem ac communem, c
succo nutritio in utero commixtam, ratione cujus nullus fe
evitare possit variolas, sufficere tamen nobis videntur imp
tates ac heterogeneitates in ipso infantis corpore, tam in
ro, quam extra illum collectæ, quæ vel sponte, vel data o
sione mixturam ac crasin sanguinis turbare valent, unde na
illas tanquam sibi molestas ac graves ad peripheriam corpo
motu ac nisu quodam critico, ad variolas constituendas, at
efformandas propellit, quæ dein pro circumstantiarum di
sitate, varia subjecti dispositione, humorum majori vel mi
impuritate & cacochymiæ gradu admodum variant, enatâ
motibus illis naturæ criticis expultricibus febri continuâ, in
dum diversis gradibus malignâ; Illud autem, quod si non s
per, utplurimum tamen materiam in corpore latentem m
ac excitat, est contagium externum, fermentum peregrin
aliis dictum, aliunde veniens, sanguini vel mediante saliva
glutitione, vel per aërem in respiratione, vel, utiquidam vol
per externam in ambitum corporis insinuationem, comm
catum, cujus ratio formalis, quid scilicet sit, & in quo pr
se consistat, nondum clarè patet. Dicimus si non semper
plurimum tamen materiam ab extra moveri, idque ex hac
tione, quia Practici disputant, an semper ad variolarum or
requiratur contagium, ita ut etiam primus illis in aliquo
laborans, eas ex contagio habeat, cujus negativam supponi
credentes, infantem vi pravitatis & cacochymiæ humoru
variolas dispositum, illis etiam, præsertim primum in aliqu
be sine contagio posse corripi, probabile tamen esse, qu
semel inceperint, per contagium deinde propagari, unde
Willisius Cap. d. febb. triplicem causam, quæ scilicet semina
dem affectus in corpore latentia commovere ac excitare p
assignat, contagium nempe, variam aëris dispositionem,
guinisque immodicam perturbationem, de qua tertia dici

deerit contagium, nullaque aëris maligna constitutio præcesserit,
ien ob sanguinem & humores nimis commotos & perturbatos
c morbum vidi productum, cum nemo in tota regione ægrotasset,
prævio enim miasmate occulta semina nimio sanguinis fervore
le in actum deduci posse, quis non agnoscet? Illius autem con-
ii discrimen ad varias variolarum differentias maximè est
abile, cum ex illius in acrimoniam Salino-Sulphurei princi-
majorem exaltatione ipsam variolarum malignitatem, ejus-
diversos gradus Medicorum Scholæ deducant, vel si ma-
reciprocè etiam ex ipsa variolarum malignitate varia de
tagii diversitate judicent: Ad minimum hoc certum est,
tempore præ altero plures in uno loco variolis corripi, &
ipi infantes, illos etiam, qui omni planè variolis ægrotan-
n commercio subtrahuntur, quod passim & maximè in Au-
Magnatum ac Principum fieri solet. Uti autem id, quod
itat ac movet, variè à variis consideratur, ac supponitur, ita
m maximè illud quod excitatur ac movetur, sive ipsa quasi
iolarum materia diversimodè nominatur, diversæque ipsi
litates attribuuntur, dum alii acidum occultum, alii princi-
m Salino-Sulphureum, alii uti e. g. *Cel. Mauric. Hoffman-*
lympham acidam acrem viscoso-putrilagineam pro mate-
agnoscunt, & accusant, quæ, post factam prius in glandulis
globatis stagnationem, intra sanguinem denuò recepta, at-
inordinatâ hujus excitata effervescentiâ motu dein critico
us in glandulis subcutaneis sequestrata, affluentes chylosas
itias portiones corrumpat, ac quasi præcipitet, sicque va-
s producat, quæ materiarum & humorum diversitas non
st non insignem inferre, innumeris heterogeneitatum com-
tionibus, variolarum differentiam.

Symptomata, supra jam in ipso dissertationis exordio tacta,
in ipso morbi exordio, & sub primis in sanguine motibus
ulentis, quam in ipso decursu & fine, varia admodum ac
di-

diversa observantur, quæ per consequens etiam pro ratione t
poris graviora vel leviora sunt, majusque vel minus minar
periculum, sic e. g. motus convulsivi, vel etiam vera Epile
in ipso morbi initio sub fortioribus illis naturæ heterogenea
pellentis nisibus ac conatibus contingens, à mulierculis eti
duce experientiâ, pro signo bono feliciter succedentium va
larum habetur, tantum abest, ut eas admodum terreat, c
ècontra in ipso morbi decursu ulteriore & versus illius fir
nunquam non ipsis sit ac maneat suspectissima. Alvi const
tio & adstrictio ordinarium ferè variolarum symptoma est,
mali ominis, præstat enim per totum morbi decursum alv
habere siccam & adstrictam, quam diarrhoeâ plerumque fu
sta ac lethali corripi, unde etiam naturam ad hoc officium
monere ac irritare rarissimè convenit; quamquam nec hæc
gula sit sine exceptione, exempla enim eorum prostant, quil
turgentibus jam ipsis pustulis, ex improviso sine ulla data oc
sione alvus facta fuit lubrica, magnamque fœtidi admodum
quaminis copiam rejecit, cum variolarum ad modum verru
rum exsiccatione, ægrique in pristinum sanitatis statum re
tutione subsequente, quæ tamen quotidianis annumeranda r
sunt, nec evertunt regulam: Sic eadem fata habent hæmorr
giæ narium, aliaque symptomata excretoria, quæ pro div
sitate subjectorum, reliquarumque circumstantiarum diversi
ma sunt, & diversum effectum edunt, nunc infaustum, nu
salutarem; In macularum ac pustularum eruptione hoc phæ
menon notari meretur, quod interdum impetuosè & in maxi
copia, sed malo sæpius fato, prorumpant, & deìn facilè col
reant, confluant, ac collabantur, coloremque sævi æmul
lividum, pallidum, nigricantemque subinde, plerumque fu
stum, offerant, cum omninò præstet successivè prorump
variolas, etsi nec tanta copiâ nec frequentiâ, coloremque
vidum rubedine tinctum ostendere: Aliæ verò tardissimè,

ıèque erumpunt, imò jam ſeſe oſtendentes in ſuperficie
hæſitant, nec augentur, imò videntur minui. Obeſa ad-
um nuper puella cæpit Lunæ die ægrotare, data ſunt do-
ica remedia, aqua fumariæ, ſimiliaque, Mercurii die pu-
: vel eminentiæ ſaltem rubicundæ ſe conſpectui offerebant,
auctæ tamen nec numero nec quantitate, imò diei inſe-
ıtis horis matutinis videbantur ſe velle ſubducere, oriuntur
ò epileptici motus, conſulitur demum Medicus, imponun-
Emplaſtra veſicatoria, redit epilepſia, aliquot minutis poſt
:venit vomitus cruentus largiſſimus, exſpiratque puella ſu-
ante data remedia; ante triennium verò puer graviſſimè
:mbens, cum videretur inter truculenti morbi violentias
:gere, ſubitò aborta diarrhœâ cruenta occubuit. In aliis
n eruptionis tarditatem augmenti celeritate & decurſus fa-
ıte compenſant puſtulæ. Puſtulæ plurimum differunt quan-
:, puris contenti copia, ac fluiditate & acrimonia, & ſic-
nis duratione aut protractione varia, ipſiusque eſcharæ ex-
majori vel minori ſiccitate, ac lapſu faciliori aut difficilio-
ıt tardiori.

Retroceſſio maximè formidandum ſymptoma eſt, quo-
que morbi ſtadio ac tempore eveniat, grave enim eſt ma-
os humores ad circumferentiam tanto conatu extruſos, re-
i ad centrum, & regredi ad fontem vitæ debilitatum, quan-
n ſæpe difficile ſit, juxta circulationis leges tales motus &
eſſus explicare.

Non raro inflammatio interna ſupervenit, imò & externa
m, in abſceſſum tendens quandoque, imò & in gangrænam,
:mque oſſium ſubjectorum, ut fœda ſæpe ulcera maneant,
adat æger, adeò corroſivam indolem induere poſſunt hu-
es deſciſcentes.

Quiſquis verò ingentem variolarum diverſitatem penitius
erit perſpicere, viſitando promiſcuè decumbentes tempo-

re grassationis epidemicæ scopi sui fiet compos; videbit puer alacres cum variolis circumcursitantes ac vagantes liberè, debit in principio graviter decumbentes, postea pustulis eru pentibus rectè valentes, alios in principio benignè habitos, decursu gravissimè afflictos, alios in omni morbi fœdi sta pacatos, alios agitatos, alios valdè debiles, alios vigente eti appetitu alacriores, quosdam mitibus symptomatibus detent alios gravissimis & extrema minantibus obrutos. Hinc & ta ta convalescentium diversitas ratione moræ, virium, cicat cum, macularum, aliarumque circumstantiarum.

Quis vero ista omnia non evitaret omni studio, si arti ciosa insitione variolarum atque excitatione effici res que Nemo autem inter nos hactenus imitatur Græcos Constanti politanos, nec forsan in arbitrio erit posita res tanti mome nec tutus erit satis post hæc tentamina æger ab ulteriori var larum aggressione, nec forsan illæ semper prodibunt ad lu tum inserentis. Multa videntur pulchra in Theoria, quæ non succedunt in Praxi, hæc igitur istam decidet controversiam.

PUstula quam variis surgat malefida papillis,
Quamque maligna cutem fœdet, & inficiat,
Disceptando doces: Studiis insistere, & omni
Desudare operâ perge; beatus eris!

Clariss. D. Respondenti pos.

PRÆS

PAgina non patitur plures adscribere versus:
Gratulor! hoc unum pignus amoris habe!

Imque pos.

JOH. CHRISTOPH. CAMERARIUS, Med. St

PErge bonis avibus, sic *Te* fortuna coronat,
Et dat pro meritis prœmia digna, *Tibi.*

Sic Nobilissimo Domino Respondenti applaudit

E. F. CASPAR, Med. Cand. & O

monstrasse suas dotes, non ultima laus est,
Variolis laudes sic variare decet.
sem superare Tuæ specimina laudis,
uod degis, spatium temporis exiguum.
rum raris gauderent actibus uti
genium rarum, rara subinde decent.
nec non virtus hæc Te comitentur abundè
um laurus clarum clara coronet opus!

Nobilissimo atque Præclarissimo Dn. Resp. Fautori atque Amico suo æstimatissimo, hæc pauca cum voto omnigenæ Salutis apponere voluit ac debuit.

THEOPH. HENRICUS SARWEY, Med. Cand. & Opp.

Uam varia ostendis, de morbo Variolarum
Dum certas, quod sint præmia pacta Tibi.
dant cœptis, sic optat Amicus Amico;
æ tu cunque voles, omnia fausta Tuis.

His Nobilissimo Domino Resp. sese commendare voluit Opponens.

J. G. MOEGLING. Med. Stud.

a Du Dich / werther Freund / auf den Catheder schwingst/
So muß ich billich Dir als Landsmann gratuliren /
Weil Du von deinem Fleiß so schöne Früchten bringst.
r fort/ biß Dich das Glück bald wird zur Praxi führen/
wird man deine Cur nicht gnugsam rühmen können/
unser Duttlingen wird sich höchst glücklich nennen.

Dises wenige wollte seinem werthisten Herrn Vetter/ Landsmann/ und Bruder beysetzen

NICOLAUS FRID. BRAUN, L. L. Stud.

a Sein gelehrter Fleiß heut schöne Proben mehret/
Und uns die Eigenschafft der Kinder-Blatern lehret:
So schreib ich diesen Schertz noch seinem Lobe bey:
on Lieb und Blater'n ist fast keine Seele frey.
la Fides Ægros servat Medicosque salutis,
Hæc in utroque manus, sit Tibi sola Fides.

Ecquid optabilius, æstimatissime Domine Cognate, quid vero & amicitiæ convenientius, unico hoc vividioris Praxeos Evangelico-Medicæ fundamento apprecari poterant

Tuis Tuorumque laudibus ac gaudiis συγχαίροντες ex animo

M. PHIL. JAC. GOTTFRID,
JOHANN PHILIPP,
FRIDERICH JOSEPH, } BRAUN S. S. Theol. ac Phil. Stud. nec non Scriba.

DUm prensas Medicas, Mi *BRAUNI*, sedulus artes,
Omine felici prœmia digna feres.

Ita applaudit
JACOB BERNHARD HUMMEL Med. Stu

WAs für besondern Fleiß Herr BRAUN geheget hab/
Das legt Er offentlich im disputiren ab.
Ich wünsche Glück dazu: GOtt seegne sein studiren/
Und woll Ihn ferner noch mit schönen Gaben zieren.

Zu Contestirung seiner aufrichtigen Freundschafft wollte dieses beysetze
ELIAS DAVID CAMERER, Proviso
der Camerischen Apoteck.

DOctorum plausu conscendis Amice Cathedram
Hinc precor, ut studiis adsit Jova *Tuis*!

JOH. DANNENBERGER

SOllt unser Vatterland sich heuthe nicht erfreuen/
Da ich von Deiner Kunst so schöne Proben seh?
Sollt man nicht billich Dir heut Lorbeer Zweige streuen/
Und wünschen/ daß es Dir noch ferner wohlergeh?
Der Himmel sey mit Dir/ und laß es wohl gelingen
Das Deine Praxis einst nach allem Wunsch gedey!
Minerva wolle Dich zu hohen Ehren bringen/
Und alles stehe Dir auch nach Verlangen bey!

Seinem werthisten Herrn Landsmann sollte dises beysetzen
J. A. WOELFFLIN, Posthalter in Dußlingen

